

Тема 3. Облік витрат виробництва агропромислових підприємств

Питання до розгляду:

1. Характеристика рахунків з обліку витрат діяльності підприємства
2. Облік витрат на виробництво продукції
3. Об'єкти обліку витрат за галузями с-г виробництва
4. Облік загальновиробничих витрат та їх розподіл
5. Облік відходів виробництва та виробничого браку

Питання 1. Характеристика рахунків з обліку витрат діяльності підприємства

Нормативно-правове забезпечення методики обліку витрат:

- Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій

- <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” № 318 від 31.12.1999 р.

- <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00/para037#o37>

- Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств

- № 132 від 18.05.2001 р.

- <http://www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm>

Види діяльності підприємства

Операційна	Інвестиційна	Фінансова
<p>Основна діяльність підприємства - операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу</p>	<p>Придбання та реалізація необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є частиною грошових коштів та їх еквівалентів.</p>	<p>Діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства</p>

Звичайна діяльність - будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення (НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»)

Характеристика рахунків з обліку витрат діяльності підприємства

Рахунок відповідно до Плану рахунків

Характеристика рахунку

I. Облік витрат виробництва та готової продукції:

23 "Виробництво"

Узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг).

24 "Брак у виробництві"

Облік та узагальнення інформації про втрати від браку у виробництві.

27 "Продукція сільськогосподарського виробництва"

Облік й узагальнення інформації про наявність та рух сільськогосподарської продукції.

II. Облік витрат за елементами:

Клас 8. Витрати за елементами

Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про витрати підприємства протягом звітного періоду.

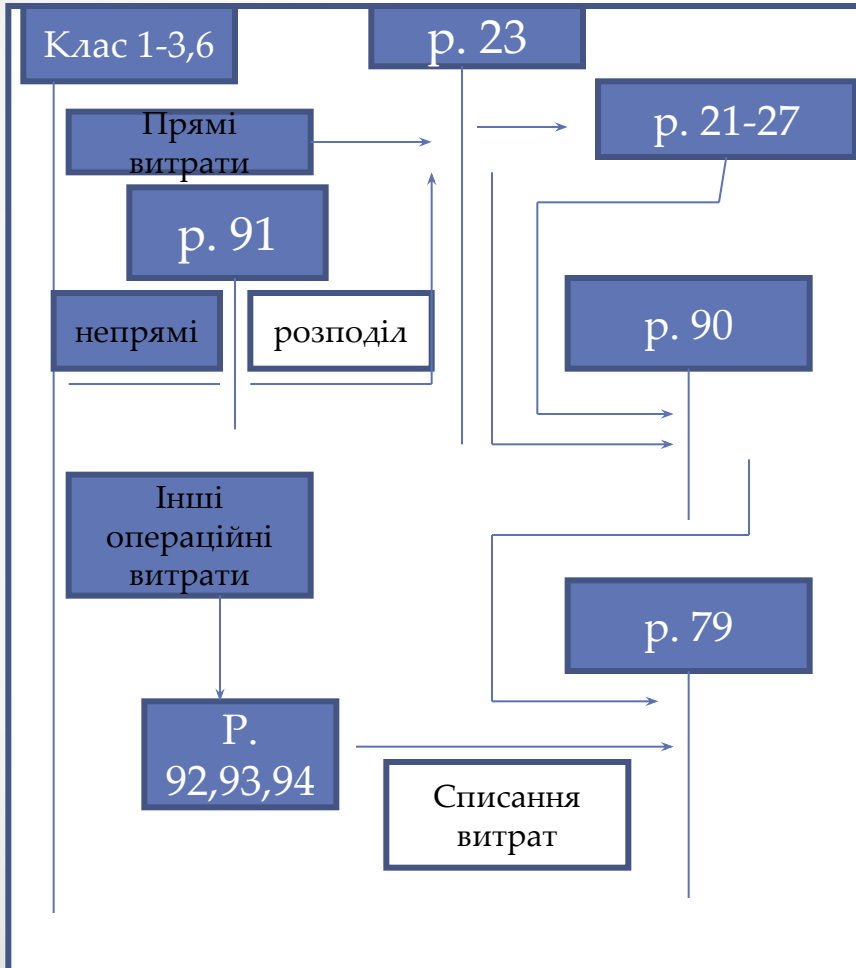
III. Облік витрат діяльності:

Клас 9. Витрати діяльності

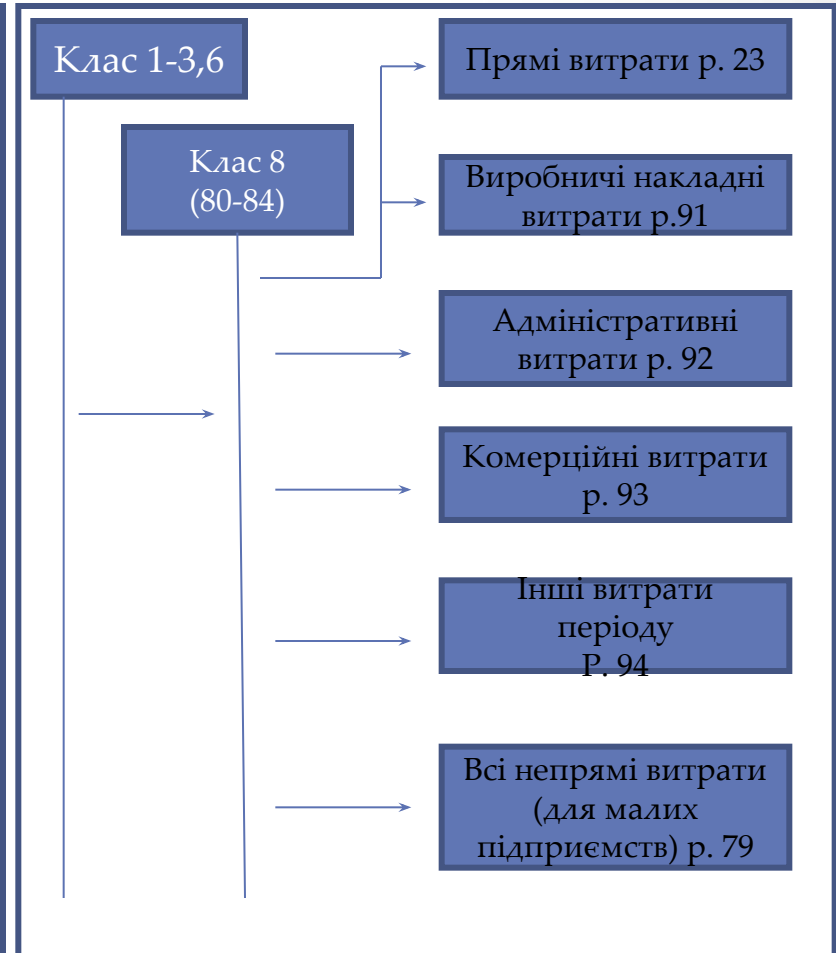
Застосовуються для узагальнення інформації про витрати операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності підприємства.

Система обліку витрат і виходу продукції

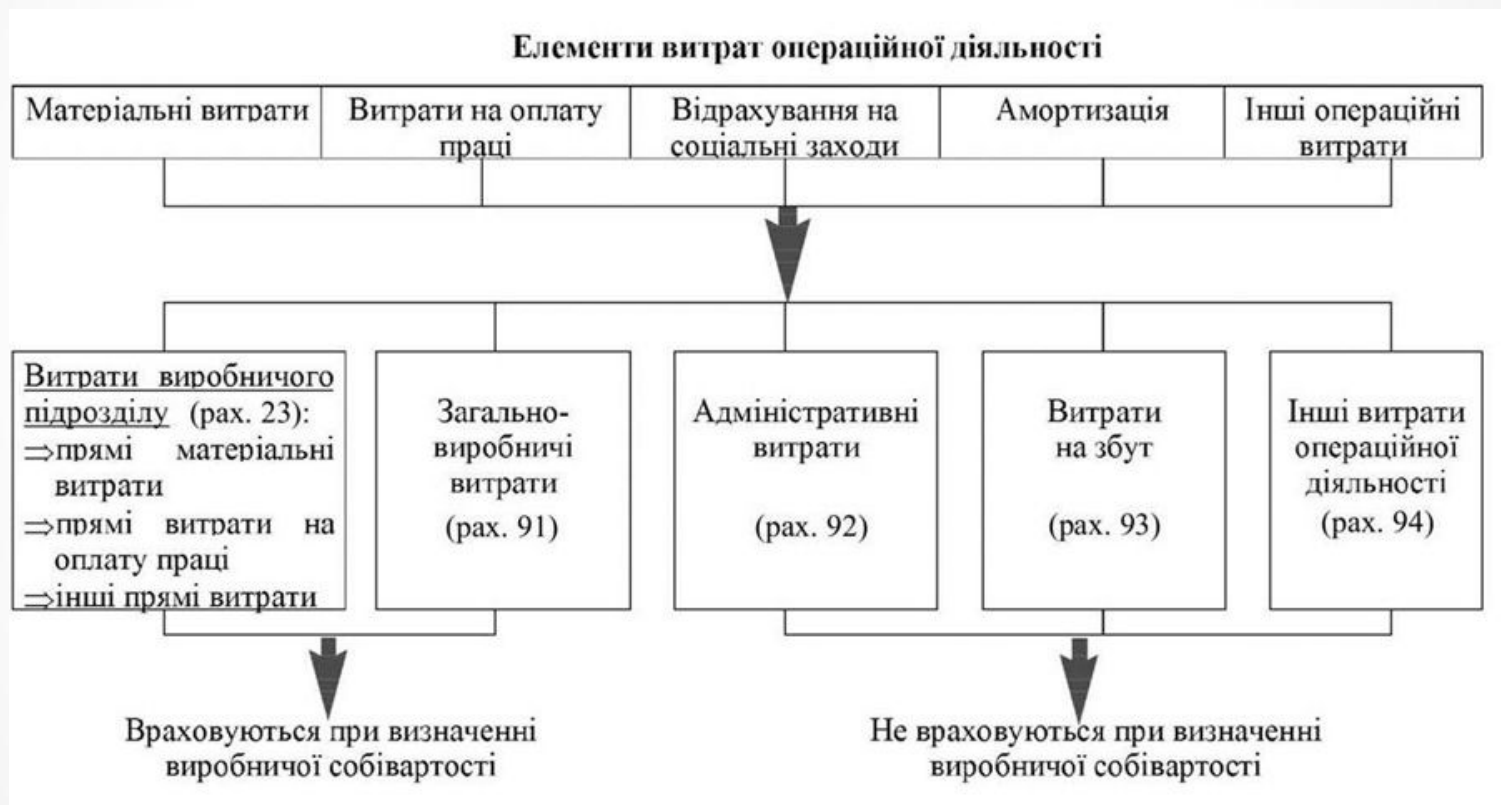
Облік витрат з використанням класу 9 "Витрати діяльності"

Облік витрат за елементами з використанням рахунків класу 8 "Витрати за елементами"

Облік витрат операційної діяльності підприємства

Питання 2. Облік витрат на виробництво продукції

23 “Виробництво” має наступні субрахунки:

231 “Рослинництво” (за сортами рослин, видами виробництв)

232 “Тваринництво” (за видами тварин, групами тварин, видами виробництв)

233 “Промислове виробництво” (за видами виробництв)

234 “Допоміжне виробництво”:

234.1 “Ремонтні виробництва”

234.2 “Автомобільний транспорт”

234.3 “Енергетичні виробництва”

234.4 “Водопостачання”

234.5 “Гужовий транспорт”

235 “Утримання і експлуатація с.г. машин”:

235.1 “Утримання і експлуатація машинно-тракторного парку”

235.2 “Утримання і експлуатація комбайнів та інших самохідних машин”

236 “Обслуговуюче виробництво”

236.1 “Житлово-комунальне господарство”

236.2 “Ательє та інші майстерні”

236.3 “Підприємства харчування”

236.4 “Дитячі заклади”

236.5 “Санаторно-лікувальні установи та заклади”

Характеристика рахунка 23 “Виробництво”

ДТ

Активний, витратний, калькуляційний

КТ

Sp – незавершене виробництво

прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин

Sk – незавершене виробництво на кінець року

фактична виробнича собівартість заведеної виробництвом готової продукції, вартість виконаних робіт і послуг, собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг

Кореспондуючі рахунки

Дт 23 з кредитом рахунків

Кт 23 з дебетом рахунків

13 "Знос необоротних активів"
20 "Виробничі запаси"
21 "Тварини на вирощуванні та відгодівлі"
22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"
23 "Виробництво"
24 "Брак у виробництві"
25 "Напівфабрикати"
27 "Продукція сільськогосподарського виробництва"
37 "Розрахунки з різними дебіторами"
39 "Витрати майбутніх періодів"
47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів"
63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"
64 "Розрахунки за податками платежами"
65 "Розрахунки за страхуванням"
66 "Розрахунки з оплати праці"
68 "Розрахунки за іншими операціями"
80 "Матеріальні витрати"
81 "Витрати на оплату праці"
82 "Відрахування на соціальні заходи"
83 "Амортизація"
84 "Інші операційні витрати"
91 "Загальновиробничі витрати"
95 "Фінансові витрати"

11 "Інші необоротні матеріальні активи"
15 "Капітальні інвестиції"
20 "Виробничі запаси"
21 "Поточні біологічні активи"
22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"
23 "Виробництво"
24 "Брак у виробництві"
26 "Готова продукція"
27 "Продукція сільськогосподарського виробництва"
28 "Товари"
37 "Розрахунки з різними дебіторами"
47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів"
79 "Фінансові результати"
80 "Матеріальні витрати"
84 "Інші операційні витрати"
85 "Інші затрати"
90 "Собівартість реалізації"
91 "Загальновиробничі витрати"
92 "Адміністративні витрати"
93 "Витрати на збут"
94 "Інші витрати операційної діяльності"
97 "Інші витрати"

3. Об'єкти обліку витрат в галузях с.г. виробництва

Виробництво

Основне	Обслуговуюче (допоміжне)	Промислове
<p>1. <u>Рослинництво</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Рільництво - Вирощування кормових та технічних культур - Виноградарство - Хмелярство - Квіткарство - Вирощування ефірно-олійних культур - Тепличне господарство <p>2. <u>Тваринництво</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звірництво 2. Рибництво 3. ВРХ молочного та м'ясного скотарства 4. Свинарство 5. Птахівництво 6. Бджільництво 7. Шовківництво 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ремонтні виробництва 2. Автомобільний транспорт 3. Енергетичні виробництва 4. Водопостачання 5. Гужовий транспорт 6. Утримання і експлуатація машино-тракторного парку, комбайнів та інших самохідних машин 7. Житлово-комунальне господарство 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Млин, круподерки 2. Маслобійня, переробка молока 3. Консервне виробництво 4. Кирпичне та черепичне виробництво 5. Добуток каміння та піску 6. Виготовлення виробів з деревини та лісопильне виробництво

Об'єкти обліку в галузі рослинництва

№ п/п	Групи об'єктів обліку	Об'єкт обліку
1	Культури та групи культур <u>врожаю поточного року</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Пшениця, ячмінь та жито озиме, пшениця яра, овес, просо, гречиха, кукурудза на зерно, рис, льон-кудряш; - буряк цукровий, інші технічні культури, картопля, капуста, огірки, помідори, цибуля, часник; - баштанні, кормові коренеплоди; силосні культури, посіви на зелене добриво, пасовища, сінокоси; - теплиці, утеплення ґрунту; - сади кісточкові, ягідники, горіхоплідні (за сортами); - виноградники, квітники (за сортами, по полях); - розсадники, полезахисні насадження (по полях).
2	Роботи <u>під врожай наступного року</u>	<ul style="list-style-type: none"> -Посів озимих зернових культур; -Підзимні посіви овочевих культур; -Оранка на зяб; -Плоскорізний обробіток ґрунту; -Луцнення; -Внесення органічних та мінеральних добрив; -Снігозатримання; -Посів багаторічних трав; -Чорний пар.

Продовження таблиці

№ п/п	Групи об'єктів обліку	Об'єкт обліку
3	Витрати, що підлягають розподілу	<ul style="list-style-type: none"> - утримання основних засобів; - зрошення та осушення полів; - видобуток та використання торфу; - витрати по створенню пасовищ; - гіпсування та вапнування ґрунту.
4	Роботи під врожай поточного року, які неможливо віднести на культури	<ul style="list-style-type: none"> -снігозатримання; -боронування зябу.

Об'єкти обліку витрат в галузі тваринництва

№ п/п	Вид тварин	Об'єкт обліку	Витрати	Основна продукція	Побічна продукція
1	ВРХ молочного напрямку	Основне стадо	Утримання ВРХ	Молоко, приплід	Шерсть, органічні відходи
		Молодняк тварин та тварини на відгодівлі	Утримання молодняку та відгодівля ВРХ	Приріст живої маси	Шерсть, органічні відходи
2	ВРХ м'ясного напрямку	Основне стадо	Утримання ВРХ та молодняку до 8-ми місячного віку	Приплід та приріст живої маси	Молоко, Шерсть, органічні відходи
		Молодняк тварин старше 8-ми місяців та тварини на відгодівлі	Утримання молодняку ВРХ та тварин на відгодівлі	Приріст живої маси	Шерсть, органічні відходи
3	Свині	Основне стадо	Утримання свиноматок	Приплід та приріст живої маси поросят до 2-х місячного терміну	Щетина, органічні відходи
		Молодняк свиней від 2 до 4 місяців. Молодняк старше 4 місяців, тварини на відгодівлі	Утримання молодняку та тварин на відгодівлі	Приріст живої маси	

Продовження таблиці

№ п/п	Вид тварин	Об'єкт обліку	Витрати	Основна продукція	Побічна продукція
4	Вівці	Основне стадо	Утримання поголів'я	Ягнята на момент відбивки, шерсть, молоко	Шерсть, органічні відходи
		На вирощування та відгодівлі		Приріст живої маси, шерсть	Органічні відходи
5	Кури, гуси, індики (не спеціалізоване господарство)	Основне стадо	Утримання основного стада	Яйце, тис. штук	Послід, пух-перо
		Молодняк птиці	Утримання молодняку	Приріст живої маси	
6	Кури (виробництво яєць)	Основне стадо	Утримання дорослої птиці	Яйце, тис. штук	Послід, пух-перо
		Промислове стадо			
		Молодняк від 1 до 150 днів	Утримання молодняку	Приріст живої маси	Послід, пух-перо
		Відгодовування курчат	Утримання молодняку		

Продовження таблиці

№ п/п	Вид тварин	Об'єкт обліку	Витрати	Основна продукція	Побічна продукція
7	Кури (м'ясний напрямок)	Основне стадо	Утримання дорослої птиці	Яйце, тис. штук	Послід, пух-перо
		Молодняк від 1 до 180 днів	Утримання молодняку	Приріст живої маси	
		Відгодовування курчат	Утримання молодняку		
8	Інкубація яєць		Утримання інкубатору	Добові курчата	Послід, пух-перо
9	Коні	Основне стадо	Утримання коней	Товарний приплід	Органічні відходи, волосся
		Молодняк тварин	Утримання молодняку	Утримання 1 голови	
10	Звірі віком 2-х років	Основне стадо	Утримання основного стада та молодняку поточного року	Товарний приплід	Органічні відходи, пух, шерсть-линька
		Молодняк минулого року	Утримання молодняку минулого року	Вирощування 1-ї голови	

Продовження таблиці

№ п/п	Вид тварин	Об'єкт обліку	Витрати	Основна продукція	Побічна продукція
11	Звірі у віці 1 року	За видами звірів	Утримання основного стада та молодняку	Товарний приплід	Органічні відходи, пух, шерсть-линька
12	Кролі	Кролі	Утримання основного стада та молодняку	Товарний приплід	Органічні відходи, пух
13	Бджоли	Бджоли			

Об'єкти обліку витрат в галузях обслуговуючих виробництв

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
Ремонтні виробництва <u>Прямі витрати:</u>			
1	Паливно-мастильні матеріали	Вартість паливно-мастильних матеріалів витрачених на ремонт та промивання деталей	1. Ремонтні роботи 2. Модернізація устаткування 3. Технічне обслуговування 4. Виготовлення запчастин
2	Затрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи	Нарахована основна та додаткова оплата праці працівникам ремонтної майстерні, зайнятим на ремонті машин, обладнання, тракторів та виготовлені виробів і інвентарю. Відрахування від витрат на оплату праці	
3	Будівельні матеріали	Вартість витрачених будівельних матеріалів	
4	Малоцінні та швидкозношувальні предмети	Вартість витрачених на ремонт МШП	
5	Роботи та послуги	Вартість робіт гужового транспорту в кінно-днях, витрати електроенергії (1 кВт/ год), вартість води (1м3), послуги сторонніх організацій	
6	Запасні частини	Вартість запасних частин, шин, акумуляторів використаних на ремонт основних засобів	

Продовження таблиці

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
<u>Цехові витрати:</u>			
7	Матеріальні витрати	Вартість ремонтних матеріалів, виділених на ремонт майстерні, вартість води, електроенергії, газу отриманої зі сторони та витраченої на утримання цеху. Вартість спецодягу, спецвзуття та МШП	1. Ремонтні роботи 2. Модернізація устаткування 3. Технічне обслуговування 4. Виготовлення запчастин
8	Витрати на оплату праці	Оплата праці завідувача ремонтної майстерні, інженера, механіка, нормувальника, комірника	
9	Відрахування на соціальні заходи	Відрахування від витрат на оплату праці органам соціального страхування	
10	Амортизація основних засобів	Нарахована сума амортизації за основними засобами (цех, майстерня, обладнання)	
11	Інші витрати	Загальні витрати майстерні: страхові платежі, витрати на відрядження, плата за пожежну охорону, послуги зв'язку.	
<u>Автомобільний та гужовий транспорт</u>			
12	Затрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи	Нарахована основна та додаткова оплата праці працівникам які обслуговують автотранспорт (водіям, вантажникам, експедиторам). Відрахування від витрат на оплату праці	Тонно-кілометри перевезення вантажів
13	Паливо	Вартість паливно-мастильних матеріалів	

Продовження таблиці

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
<u>Машинно-тракторний парк (утримання тракторів, комбайнів, с.г. машин)</u>			
14	Паливно-мастильні матеріали	Вартість ПММ використаних на транспортних роботах тракторів	Транспортні роботи (тонно-кілометри, умовні еталонні гектари)
15	Будівельні матеріали	Вартість будматеріалів витрачених на ремонт гаражів, навісів, майданчиків	
16	Запасні частини	Вартість запчастин та гуми витрачених на ремонт машин, знарядь та інших технічних засобів за межами ремонтної майстерні	
17	Малоцінні та швидкозношувальні предмети	Вартість малоцінних та швидкозношувальних предметів	
18	Витрати на оплату праці	Основна та додаткова заробітна плата трактористів-машиністів за виконанні транспортні роботи, надбавки та премії	
19	Відрахування на соціальні заходи	Відрахування від витрат на оплату праці органам соціального страхування	
20	Амортизація	Амортизація на машини та інші транспортні засоби с.г. призначення	
21	Інші витрати	Страхові платежі, витрати на відрядження	

Продовження таблиці

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
22	Малоцінні та швидкозношувальні предмети	Вартість малоцінних та швидкозношувальних предметів	Машино-дні перевезення людей авто та спеціалізованим транспортом
23	Інші витрати	Страхові платежі зі страхування майна, витрати на відрядження, плата за послуги стороннім організаціям.	
<u>Додаткові статті по гужовому транспорту</u>			
24	Засоби захисту тварин	Вартість біопрепаратів та медикаментів	1 коне-день роботи, 1 голова приплоду
25	Корми	Вартість кормів використаних на годівлю	
<u>Енергетичні виробництва (електро-тепло-газопостачання, холодильне обладнання)</u>			
26	Паливо	Вартість палива рідкого, твердого та газоподібного використаних для вироблення енергії	Отримання та витрачання енергії (електричної і теплової), холоду, пару, стисненого повітря:
27	Роботи та послуги	Вартість витрат і послуг допоміжних виробництв та сторонніх організацій	
28	Енергія	Вартість енергії власних електростанцій, компресорного устаткування, яке виробляє холод, паросилових станцій, котелень.	
29	Витрати на оплату праці	Нарахована оплата праці інженерно-технічним працівникам зайнятим виробництвом та доведенням до споживачів електро-теплоенергії, газу, холоду; надбавки, премії .	

Продовження таблиці

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
30	Відрахування на соціальні заходи	Відрахування від витрат на оплату праці органам соціального страхування	-Електроенергії - 1кВт/год; - газу - 1м3, -- холодильні установки - центнеро-дні зберігання .
31	Амортизація	Нарахована сума амортизації за основними засобами	
32	Інші витрати	Страхові платежі зі страхування майна, плата за пожежну охорону	
<u>Водопостачання</u>			
33	Паливо	Вартість палива рідкого, твердого та газоподібного використаних для водопостачання	Кількість отриманої та спожитої води (1 м3)
34	Будівельні матеріали	Вартість витрачених будівельних матеріалів	
35	Запасні частини	Вартість витрачених на ремонт запчастин	
36	Витрати на оплату праці	Нарахована оплата праці слюсара-водопровідника, майстра та інших працівників зайнятим видобутком та доведенням до споживачів води; надбавки, премії .	
37	Відрахування на соціальні заходи	Відрахування від витрат на оплату праці органам соціального страхування	
38	Амортизація	Нарахована сума амортизації за основними засобами	
39	Інші витрати	Страхові платежі зі страхування майна, плата за пожежну охорону	

Об'єкти обліку витрат в галузях промислового виробництва

№п/п	Стаття витрат	Вид витрат	Об'єкт обліку
<u>Промислові виробництва</u> (млин, переробка овочів, олійних культур, виноробне виробництво, виробництво молочної продукції, переробка м'яса, первинна обробка льону та луб'яних культур)			
1	Витрати на оплату праці	Нарахована оплата праці працівників які обслуговують технологічний процес, надбавки, премії .	Вихід продукції у натуральних та вартісних показниках за її видами
2	Відрахування на соціальні заходи	Відрахування від витрат на оплату праці органам соціального страхування	
3	Сировина і матери	Вартість сировини та основних матеріалів які є основою виробленої продукції	
4	Роботи та послуги	Вартість робіт і послуг обслуговуючих виробництв та сторонніх організацій	
5	Амортизація	Амортизаційні відрахування на основні засоби	
6	Інші витрати	Страхові платежі , втрати від браку	
7	Витрати на організацію і управління виробництвом	Цехові та загальновиробничі витрати	

Питання 4. Облік загальновиробничих витрат та їх розподіл

Загальновиробничі витрати

це непрямі витрати, пов'язані з організацією виробництва і керівництвом цехами, бригадами, відділеннями та іншими структурними підрозділами
інша назва "цехові витрати"

Змінні загальновиробничі витрати:

витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо пропорційно до зміни обсягу діяльності

Постійні загальновиробничі витрати:

витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними при зміні обсягу діяльності

Місце загальновиробничих витрат в системі обліку витрат діяльності

Ознаки загальновиробничих витрат

Ознака	Пояснення
Такі витрати є виробничими витратами	Виникають саме при здійсненні виробництва. Адже витрати, які неодмінно залишаться при повному припиненні виробництва, не можуть бути визнані загальновиробничими, а є витратами періоду
Вони не можуть бути прямо віднесені до собівартості певного конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом	Беруть участь у виробництві більше ніж одного об'єкта (наприклад, витрати на утримання групи наладчиків, що обслуговують всі верстати підприємства, цеху; заробітна плата начальника цеху, який виробляє кілька видів продукції)

Характеристика рахунка 91 “Загальновиробничі витрати”

911 “Загальновиробничі (цехові) витрати рослинництва”,

912 “Загальновиробничі (цехові) витрати тваринництва”,

913 “Загальновиробничі (цехові) витрати промислових виробництв”,

914 “Загальновиробничі (цехові) витрати обслуговуючих виробництв”

Дебет

Кредит

Збір витрат на управління виробництвом, амортизацію цехів, на удосконалення технологій, на ремонт, оренду, опалення, освітлення, витрати на обслуговування виробничого процесу, витрати на охорону праці, техніку безпеки та ін.

Щомісячне за відповідним розподілом списання на рахунки:

23 "Виробництво"

90 "Собівартість реалізації»

92 «Адміністративні витрати»

93 «Витрати на збут»

Аналітичний облік ведеться у Звіті про загальновиробничі витрати (ф. № 5.7. с.г.) на основі первинних документів; синтетичний облік ведуть в журналі-ордері ф. № 5 В с.г.

В кінці року кредитовий оборот переносять до Головної книги.

Аналітичні дані мають узгоджуватися з даними синтетичного обліку на останнє число місяця.

Методика складання звіту регулюється Методичними рекомендаціями щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств від 4 червня 2009 р. N 390

База розподілу непрямих витрат

- прямі витрати праці у **ЛЮДИНО-ГОДИНАХ**;
- прямі витрати на оплату праці в грошовому вимірнику;
- відпрацьовані **МАШИНО-ГОДИНИ** (машино-зміни і т. ін.) на виготовленні окремих видів продукції;
- усі основні витрати;
- **прямі витрати** сировини та матеріалів;
- усі основні витрати за мінусом вартості сировини і матеріалів та інші
- **обсягу наданих послуг** для окремих підрозділів у натуральних або умовних вимірниках (м³ води, т. пару, ккал тепла, кВт/год електроенергії тощо)

Методика розподілу загальновиробничих витрат

Змінні загальновиробничі витрати:	Постійні загальновиробничі витрати:
<p>Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду</p>	<p>Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності. Для цього до початку звітного періоду визначають ставку накладних витрат на одиницю бази розподілу, розраховану виходячи з нормальної виробничої потужності. Цю ставку застосовують до фактичного обсягу бази розподілу для списання витрат протягом звітного періоду. Якщо сума фактичних постійних загальновиробничих витрат виявиться більшою розподілених і списаних за нормативною ставкою, різниця відноситься на собівартість реалізованої продукції звітного періоду.</p>

Порядок розподілу загальновиробничих витрат встановлений додатком 1 до П(С)БО 16 "Витрати".

Приклад розподілу загальновиробничих витрат

№ рядка	Вихідні дані	Величина
1	База розподілу за нормальною потужністю - обсяг діяльності при нормальній потужності	10000
2	Загальновиробничі витрати при нормальній потужності, всього	70000
3	Змінні загальновиробничі витрати при нормальній потужності	50000
4	Постійні загальновиробничі витрати при нормальній потужності	20000
5	Змінні витрати на одиницю обсягу діяльності рядок 3 : рядок 1	5
6	Постійні загальновиробничі витрати на одиницю обсягу діяльності рядок 4 : рядок 1	2
7	Фактичний обсяг діяльності за перший період	8000
8	Фактичний обсяг діяльності за другий період	10500
9	Фактичні загальновиробничі витрати за перший період	60000
10	Фактичні загальновиробничі витрати за другий період	72500

(продовження)

Види загальновиробничих витрат	Методика розрахунку	Перший період	Другий період	Рахунок витрат
Фактичні змінні загальновиробничі витрати	рядок 5 x рядок 7	40000	x	23 "Виробництво"
	рядок 5 x рядок 8	x	52500	
Фактичні постійні загальновиробничі витрати, усього	рядок 9 - рядок 5 x рядок 7	20000	x	x
	рядок 10 - рядок 5 x рядок 8	x	20000	
З них:				
Постійні розподілені	рядок 6 x рядок 7	16000	x	23 "Виробництво"
	(рядок 6 x рядок 8), але не більш ніж (рядок 10 - рядок 5 x рядок 8), тобто не більше суми фактичних постійних загальновиробничих витрат	x	20000	
Постійні нерозподілені	(рядок 9 - рядок 5 x рядок 7) - (рядок 6 x рядок 7)	4000	x	90 "Собівартість реалізації"
	(рядок 10 - рядок 5 x рядок 8) - (рядок 6 x рядок 8)			

Приклад документального відображення ЗВВ витрат

Б/Т «А» (підприємство) Рахунок № Таблиця 9
910 001

КАРТКА № 1
обліку загально-виробничих витрат по виробничому цеху № 1

Місяць	Номер облікового реєстра	Найменування витрат	Статті загально-виробничих витрат													Разом витрат за дебетом	Кредит
			01 Витрати на управління виробництвом	02 Амортизація основних засобів	03 Амортизація нематеріальних активів	04 Сума сплачених середнім платіжам	05 Витрати некапітального характеру	06 Витрати на обслуговування виробничого процесу	07 Витрати на оборону праці	08 Витрати на пожежну і сторожову охорону	09 Плата за використання та обслуговування засобів сигналізації	10 Знос малоцінних і швидкозношуваних предметів	11 Плата за обслуговування майна цеху	12 Витрати внаслідок технічного величущого браку	13 Інші витрати цеху		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Умовно – змінні загально-виробничі витрати																150,00	
		Списані матеріали					50,00	100,00									500,00
		Списано комплектуючі						500,00									10,00
		Списано тару						10,00									200,00
		Нарахована відрядна заробітна плата						200,00									79,10
		Відрахування на соціальне страхування						79,10									2000,00
		Списано електроенергію						2000,00									150,00
		Списано воду						150,00									80,00
		Списано спецодяг							80,00								200,00
		Списано інструменти											200,00				
Умовно – постійні загально-виробничі витрати																1250,00	
		Нарахована почасова заробітна плата	1250,0														
		Відрахування на соціальне	0														494,38
			494,38														

Б/Т «А» (підприємство) Таблиця 10

ВІДОМІСТЬ
розподілу загально-виробничих, адміністративних витрат і витрат на збут за січень місяць 2003 р.

Дата	Найменування цеху	Відрядна заробітна плата	Додаткова заробітна плата	Відрахування на соціальне страхування	Загально-виробничі витрати			Ставка загально-виробничих накладних витрат			Адміністративні витрати	Ставка адміністративних накладних витрат	Витрати на збут	Ставка збутових накладних витрат
					Умовно-змінні	Умовно-постійні	Сукупні	Умовно-змінних	Умовно-постійних	Сукупна				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
05 2002	Цех № 1	1 373,20	137,32	597,42	3369,10	3694,38	7 063,48	2,4534664	2,6903437	5,1438101	2 309,30	1,6816898	3 233,01	2,3543657
	Цех № 2	1 600,00	160,00	696,08	3520,40	4884,39	8 404,79	2,2002500	3,0527438	5,2529938	2 690,70	1,6816898	3 766,99	2,3543657
Усього:		2 973,20	297,32	1 293,50	6 889,50	8 578,77	15 468,27				5 000,00		7 000,00	

Питання 5. Облік відходів виробництва та виробничого браку

Брак у виробництві – це продукція, напівфабрикати, деталі, вузли й роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням, або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на виправлення.

Вид браку	Характеристика видів браку
Внутрішній	Виявляють на самому підприємстві в процесі виробництва чи після його завершення.
Виправний	Брак, який можна виправити
Остаточний	Брак, який не підлягає виправленню
Технологічно неминучий	Напівфабрикати, деталі виробу, які з технологічних причин не відповідають вимогам нормативно технічної документації (який неминуче буде виникати)
Зовнішній	Виявляє безпосередньо споживач, після того як він придбав продукцію чи товар.

Документальне оформлення браку

- **Акт на брак** →
(складає: комісія
підписує: комісія та
винна особа)

Форма № В-4 (підприємство)
Затверджене наказом підприємства
від _____ № _____

_____ (підприємство)
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

АКТ НА БРАК № 20

Дата	Цех	Ділянка	Зміна	Деталь	Операція виявлення	Винуватець		Код причини	Код винуватця	Кількість браку
						Прізвище	Таб. №			
12.04.13	№ 2	1	2	III-16	07			02	1	8

Найменування деталі	Характеристика браку
Штир	Не дотриманий розмір по діаметру

- **Звіт про собівартість браку**
(складає: бухгалтер)

КАЛЬКУЛЯЦІЯ БРАКУ

	Витрати за нормами, грн.				
	матеріали	заробітна плата	відрахування на соціальні заходи	Загальноповиробничі витрати	Разом
На одиницю	1,12	0,30	0,11	0,45	1,98
На кількість браку	8,96	2,40	0,88	3,60	15,84
Оприбутковано лому (відходів)					0,90 грн.
Утримання з винуватців					7,00 грн.
Втрати від браку					7,94 грн.

Майстер ВТК _____ Майстер цеху _____
Бухгалтер _____ Бригадир (робочий) _____

Характеристика рахунка 24 “Брак у виробництві”

Дт

Активний, витратний, калькуляційний

Кт

витрати через виявлений зовнішній та внутрішній брак (вартість невикористаного, остаточного браку та витрати на виправлення браку), витрати на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму, витрати на утримання гарантійних майстерень

Вартість забракованих виробів відображається у обліку наступним чином: Д-т 24 «Брак у виробництві», К-т 23 «Виробництво»

суми, що відносяться на зменшення витрат на брак, та сума, що списується на витрати на виробництво як втрати від браку, суми зменшення витрат від браку продукції: вартість відходів від бракованої продукції або реалізації її за зменшеною ціною; вартість утримання з винуватців браку; суми відшкодувань, одержаних від постачальників недоброякісних матеріалів та напівфабрикатів, які спричинили брак продукції.

Собівартість браку

Вид браку	Методика визначення собівартості
Зовнішній остаточний брак	Оцінюється за фактичною виробничою собівартістю забракованих виробів, включаючи витрати на відправку, демонтаж і повернення цих виробів.
Внутрішній брак	Сума фактично понесених витрат за всіма статтями калькуляції за винятком витрат на підготовку й освоєння виробництва, загальновиробничих витрат та інших спеціальних витрат, які відносяться тільки на собівартість готової продукції
Виправний брак	Витрати на повторну або додаткову обробку

!!! Бракована продукція не відображається у складі незавершеного виробництва.

Кореспонденція рахунків з обліку браку

№ п/п	Зміст господарської операції	Документ, підстава для запису	ДТ	КТ
1	Списано фактичну с/в непередбаченого остаточного браку	Акт про брак	24	23
2	Утилізація бракованої продукції сторонньою організацією	Акт виконаних робіт	24	631 (685)
3	Оплачено послуги з утилізації	Виписка банку	631 (685)	311
4	Компенсація браку працівником	Бухгалтерська довідка	375	24
5	Утримано із з/п нараховану компенсацію	Заява працівника, розрахунково-платіжна відомість	661	375
6	Втрати від внутрішнього непередбаченого браку включено до складу інших операційних витрат	Бухгалтерська довідка	947	24

Облік відходів виробництва

Відходи — будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності та не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення (ст. 1 Закону про Відходи).

Відходи виробництва називаються **промисловими (техногенними) відходами**.

!!! Підприємства мають ліміт на утворення та розміщення відходів.

Нормативні документи в яких визначений порядок використання відходів та їх облік:

Інструкція щодо заповнення типової форми первинної облікової документації N 1-ВТ "Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари» (від 7 липня 2008 р. N 342)

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE15515.html

Закон України "Про відходи"

Закон України "Про державну статистику"

Види відходів

- **Зворотні** - залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, теплоносіїв та інших видів матеріальних цінностей, що утворилися в процесі виробництва продукції (робіт, послуг), які повністю або частково втратили споживчу якість вихідного матеріалу, хімічні та фізичні властивості. Використовуються з підвищеним витрачанням, з понаднормовим зменшенням виходу готової продукції або взагалі не використовуються за прямим призначенням.
- **Незворотні** - повністю втратили свої корисні споживчі якості, в результаті чого їх не можна використати на підприємстві або реалізувати іншим виробникам
- **Нормативні** - заплановані відходи, без яких не можна обійтися при виготовленні продукції;
- **Наднормативні** - відходи, що перевищують норми, установлені технологією виробництва. Такі відходи спричиняються людським фактором.

Документальне відображення операцій з руху відходів виробництва

1. Ведення державного обліку і паспортизації відходів - **“Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари” (форма № 1-ВТ).**

•Форма повинна вестися у вигляді прошнурованих журналів окремо за кожним типом відходів в рамках одного об’єкту чи технологічного процесу.

2. Облік відходів в складі запасів - **Прибутковий ордер (типова форма № М-4),**

Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М-11).

Типова форма N 1-ВТ

(підприємство, організація, установа, фізична особа - підприємець)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ юридичної особи або ідентифікаційний номер фізичної особи - платця податків _____

ОБЛІК ВІДХОДІВ ТА ПАКУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ І ТАРИ за _____

Цег (відділення, дільниця, підрозділ або інше) _____ Код виду економічної діяльності _____

(кофінансування)
Виробничий, технологічний процес, установа (устаткування) _____

(кофінансування, код)
Технологічна одиниця, на якій здійснюється облік (окрема операція, одиниця обладнання) _____

(кофінансування, код)

Номенклатурна назва відходу за ДСТУ 3910-99 або упаковки за документально підприємства	Фізичний стан відходу або вид упаковки	Код відходу за ДК 005-96 або упаковки за ДК 016-97	Найменування виду відходів за ДК 005-96 або упаковки за ДК 016-97	Норматив утворення відходу чи використання упаковки	Одиниці вимірювання кількості відходу або упаковки	Коефіцієнт перерахунку кількості відходу або упаковки в одиниці маси ¹	Кількість утвореного відходу чи використаної упаковки		Кількість утвореного відходу чи використаної упаковки, яка утилізується підприємством		Кількість утвореного відходу, яка видається підприємством, або неутилізованої упаковки		Куди і для чого надходять відходи або упаковки, указані в графах 9-а і 9-б та 10-а і 10-б	Покладення відходів або упаковки, що контролюються		
							в одиницях графа 6	у тоннах	в одиницях графа 6	у тоннах	в одиницях графа 6	у тоннах		покладення відходу або упаковки	одиниці вимірювання або інше визначення покладення	значення показника
1	2	3	4	5	6	7	8-а	8-б	9-а	9-б	10-а	10-б	11	12	13	14
														Клас небезпеки	I, II, III, IV	
														Категорія небезпеки	Чисельне значення	
														-		
														Клас небезпеки	I, II, III, IV	
														Категорія небезпеки	Чисельне значення	
														-		
														Клас небезпеки	I, II, III, IV	
														Категорія небезпеки	Чисельне значення	
														-		
														Клас небезпеки	I, II, III, IV	
														Категорія небезпеки	Чисельне значення	
														-		
														-		

ЖУРНАЛ обліку відходів

(назва підприємства, організації, ПІБ фізичної особи-підприємця)

Розпочато «__» _____ 20__ р.

Закінчено «__» _____ 20__ р.

Бібліотека «Документів для бізнесу»
Тел. (067) 673-51-59 або www.dmagazn.org.ua

Приклад проекту лімітів на утворення та розміщення відходів

ПОГОДЖЕНО

Начальник Державного управління з охорони навколишнього природного середовища _____ обл.

«__» _____ 2013 р. (підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова _____ обласної державної адміністрації

«__» _____ 2013 р. (підпис)

ЛІМІТ № _____ НА УТВОРЕННЯ ТА РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ НА 2014 рік

Дочірнє підприємство «Весна України»

(назва підприємства)

80000, _____ обл., _____ р-н, с. _____, вул. _____, _____

(адреса підприємства)

р/р 000000000 у _____ Банк; МФО: 000; ЄДРПОУ: 00000, ЛП.Н.: 0000000, № св. пл. под.: 00000

(банківські реквізити)

1	2	3	4	5	6	7	Обсяг утилізації відходів		Обсяг розміщення відходів		12	13
							8	9	10	11		
Продукція, що випускається	Річний обсяг продукції в одиницях виміру	Назва відходу, що утворюється	Код найменування групи і виду відходів	Клас небезпечності	Обсяг найменування на 1 Січня 2013 р.	Нормативно допустимий обсяг утворення відходів, тонн на рік	Утилізовано власником на своїй території, тонн на рік	Переданих іншому власнику на утилізацію знешкодження тощо, тонн на рік	На своїх об'єктах, тонн на рік	На об'єктах іншого власника відходів, тонн на рік	Ліміт на розміщення відходів, тонн на рік	Ліміт на утворення відходів, тонн на рік
Чистові мебелі та мебелі виробні (за КВЕД 31.09 «Виробництво інших меблів»)	15,0 млн грн	Лампи люмінесцентні та відходи, що містять ртуть, інші зіпсовані або відрацьовані	7710.3.1.26	I	-	80 шт.	-	80 шт.	-	-	-	80 шт.
		Батареї свинцеві зіпсовані або відрацьовані	6000.2.9.04	II	-	0,06 т	-	0,06 т	-	-	-	0,06 т
		Олівки і мастила моторні, трансмісійні нехлоровані зіпсовані або відрацьовані	6000.2.8	II	-	0,09 т	-	0,09 т	-	-	-	0,09 т
		Відходи механооброблення (відходи деревини кускові; стружка деревна; тирса деревина)	2000.3.1.01	IV	-	1161,327 т	1161,327	-	-	-	-	1161,327
		Відходи діяльності установ громадського харчування, технічного обслуговування та ремонту устаткування, приладів і виробів інших, відходи комунальні й аналогічні неспецифічні промислові інші	77	IV	-	39,676 т	-	-	-	39,676 т	-	39,676 т
Матеріали пакувальні пластмасові зіпсовані, відрацьовані чи забруднені	7790.3.1.02	IV	-	0,258 т	-	0,258 т	-	-	-	-	0,258	
Брухт чорних металів	7710.3.1.08	IV	-	0,2 т	-	0,2 т	-	-	-	-	0,2 т	

Директор

Законослухняний В.В.

Бухгалтерський облік відходів

Вид відходів	Методика обліку	Кореспонденція рахунків
Незворотні відходи	Не є активами підприємства <u>(не виконується вимога п. 5 П (С)БО 9)</u> . Ведеться <u>лише</u> роздільний кількісний облік за місцями їхнього утворення і за конкретними видами виготовленої готової продукції	-
Зворотні відходи	Облік ведеться за ціною можливого використання (П (С))БО 16)	Передача з власного виробництва на склад : ДТ 209, 206 КТ 23